

ЎЗБЕКИСТОН АДАБИЁТИ ВА САЊЪАТИ

ЎЗБЕКИСТОН ЁЗУВЧИЛАР СОЮЗИ
ВА ЎЗБЕКИСТОН ССР МАДАНИЯТ
МИНИСТРЛИГИНИНГ ОРГАНИ

ГАЗЕТА 1956 ЙИЛ
4 ЯНВАРДАН ЧИҚА БОШЛАГАН

14 ОКТЯБРЬ
1983
№ 42 (2730)
ЖУМА

ПАХТАЗОР—ЖАСОРАТ МАЙДОНИ

САФАРБАРЛИК

Сора ЭШОНТУРАЕВА,
Республика Театр жамия-
ти раёнидаги президи-
умнинг раиси

ЎЗБЕКИСТОН кузининг
рамзи — пахта эканли-
ги ҳаммага аён. Бугунги
кунда республикамизнинг қай
бурчагида бўлмади, ҳамма
ерда «пахта», «пахтакор»
деган сўзни эшитасиз. Ў-
ғим-терминнинг қай суръатда
бораётганлиги ҳамма —
мактаб ўқувчисида тортти
то кесалинган таштини сураёт-
ган онахону отахонларимиз-
гача қизиқтиради. Бу бекиз
эмас. Ўзбек халқи пахта қад-
рини яхши билади. Яхши
ҳис қилади. Пахтаи несно-

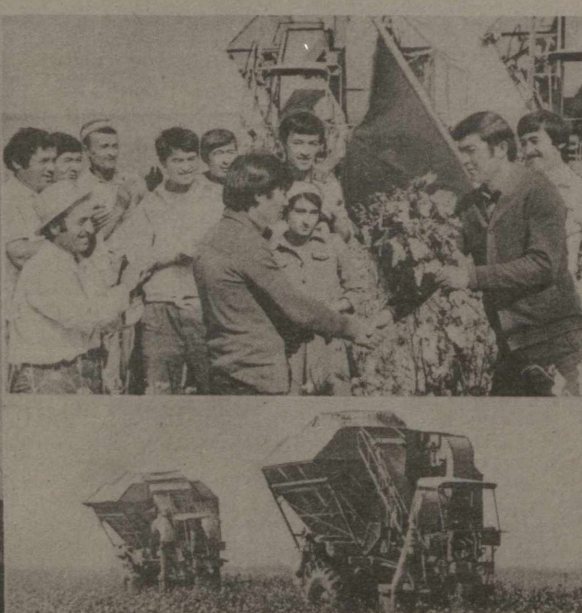
буд қилмай териб олишга
ошиқди.
Республика партия ва ҳу-
куматининг Мурожаатида
«Ҳозир Ўзбекистонда яшов-
чи ҳар бир киши республика-
да, мамлакатда содир бўла-
ётган воқеаларга шахсан
даҳлдор эканини равшан ан-
глаб олиши, бутун қуч-қувва-
тини сарфлаб меҳнат қили-
ши айниқса, муҳимдир», де-
йилган.

Бу Мурожаатнома мазму-
нини қалбдан ҳис этган рес-
публикамиз театрларининг
ходимлари ҳам амалий жа-
воб беришга интилоқдалар.
Ҳамча номидаги академик те-
атримиз коллективия отали-
даги Ёўна районидаги «Ок-
тябрь 40 йиллиги» колхоз-
да ижодий учрашулар ўт-
казмоқдалар, спектакллардан
парчалар намойиш қилмоқда-
лар. Оқунбобоев номидаги
республика Ёш томошаби-
лар театри коллективия Ёўна
район пахтакорлари билан
ёшма-ёш меҳнат қилмоқда.
Область театрлари коллек-
тивиялари пахтакорлар ҳузури-
да тез-тез концертлар уюшти-
риб туришмоқда.

Пахта ҳосилини йиғиб-те-
риб олиш — бу қўл учиди
қилинадиган иш эмас. Қай-
си касб эгаси бўлишдан
қатъий назар, ҳар бир киши
уни ўз иши, деб билиши ло-
зим.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети, Ўзбеки-
стон ССР Олий Совети Президиуми ва республика Минис-
трлар Советининг Мурожаатидан руҳланган Ёўна район
Фрунзе номидаги колхоз термичиси Гулбаҳор Исмаилов
хирмонга ҳар кун 150—200 килограммдан «оқ олтин»
тўқмоқда.

Пискарев районидаги «Партия XXVI съезди» совхозда
социалистик мусобақа ўз вақтида якунланиб, пешқадам-
лар мукофотланмоқда. Механик-ҳайдовчи Қ. Султонов ўт-
ган ўн кунлик ҳолиб бўлди.

А. ТУРАЕВ фотолари

ШАРАФЛИ ВАЗИФАМИЗ

Турди НОДИРОВ,
Ўзбекистон ҳужжатли ва
илмий-оммабоп фильмлар
киностудияси директори

Биз киноҳужжатчиларни
давр солномачилари ҳам
деб аташди. Модомики,
шундай экан, республика-
миз ҳаётидаги энг долзарб
давр — пахта йиғим-тери-
мини киноленталарда акс эт-
тирмай бўладими? Ана шу
маълумот биз ҳам ўзимизни
Пахтакор деб ҳисоблагимиз
неллади. Киностудиямиз
коллективия пахта ҳақида,
пахта ҳақида ҳар йили қатор
илмий-оммабоп, ҳужжатли
фильмлар яратиб келмоқда.
Атоқли режиссёримиз Малик
Қаюмовнинг пахта ҳақида,
ушнинг заҳматкаш яратувчи-

лари ҳақида яратган «Ба-
ҳордан — баҳоргача» филь-
минимиз ким билмайди дейсиз.
Яқинда яратилган «Пахта-
82» фильми ҳам атоқли
санъаткор ижодида мансуб.
Бу фильм ўтган йилги куз,
пахта йиғим-теримининг энг
масъулиятли дамлари ҳақи-
да, беором пахтакорлар ҳа-
ёти ҳақида ҳикоя қилади.

Жиззах даштини ўзлашти-
риб, оқ олтин ундиратган
комсомол-ёшларимиз жасора-
ти ҳаммага маълум. Ана
шундай ўшорак ёшлардан би-
ри пахтакор Холбуви Руста-
мовадир. Режиссёр-оператор
Шухрат Маҳмудовнинг «Мен
қишлоқда яшайман» деб ном-

ланган фильми ана шу олов
қалб пахтакор ҳақида, унинг
тенгқурлари ҳақида.
Режиссёр Ҳошиммурод Иб-
роҳимов навбатдаги филь-
минин «Пахтакорлар жа-
сорат» деб номлаган. Бу
бекиз эмас. Маълумотда
республика партия ва ҳу-
куматининг Мурожаати
эълон қилинди. Унда «Пахта-
зор жипсликка, қуч-ғайрат-
ни бирлаштиришга, темир
интизомли бўлишга даъват
этилмоқда», дейилган. Мазкур
фильм ҳам худди ана шу
қондага амал қилган мато-
натли, заҳматкаш пахтакор-
ларимиз меҳнати ва жасора-
ти ҳақида ҳикоя қилади.

Режиссёр Ботир Баишев-
нинг янги фильми пахта ҳо-
силини қай тарзда юксалти-
риш масаласига бағишланди.
«Афсонами ёки ҳақиқат?»
деб аталган бу фильм пахта
навлари устида ишлаётган

фан кишиларининг меҳнат
файлига бағишланган.
Шухрат Курбонмуроднинг «Пах-
та, қўш ва сўт» илмий-омма-
боп фильми ҳам шу йўсунда
яратилди. Таниқли режиссёр-
имиз Исай Гибалевични
ҳам пахтанинг янги навлари,
янги ҳосил имкониятлари қи-
зиқтирди. У ҳозирги кунда
пахта ҳақидаги янги «Напсу-
ла — серҳосиллик» деб ном-
ланган фильми устида ишла-
моқда.

Кўпгина режиссёр ва опе-
раторларимиз пахта далала-
рида бўлиб, янги бўлғуси
фильмларга кадрлар олиш-
моқда. Таниқли режиссёр-
оператор Даврон Салимов
ўзининг янги фильмининг ҳозир-
ча шартли равишда «Фарго-
на — муҳаббатим менинг» деб
номлаган. У бу фильмда фар-
ғоналик пахтакорларнинг
акойиб урф-одатлари, тур-
муш тарзи, жонқуярлиги,
меҳнати ҳақида ҳикоя қи-
лиш ниятда.

Бир сўз билан айтганда,
биз азамат пахтакорлари-
мизнинг меҳнат жасоратини
ҳикоя қилишни шарафли
бурчимиз, деб биламиз.

Ҳамид ГУЛОМ, Ўзбекистон ССР халқ ёзувчиси

СЕНИНГ ҚАЛБИНИНГ УЛУҒ

Улканинг кезаман, пахтакорларни,
Тоғ-тоғ хирмонлардан гурурин чексиз.
«Кема»ларда кўриб дўсту ёрларни,
Дейман: мана бундоғ бўлибди дединг!
Дегаланиб тошар ҳосил уммонини,
Терган билан битмас қумуш хазина.
Эй сен, асрим фахри — Совет инсони,
Сенда қалб улуғдир, юксакдир сийна!
Олтин яратсан олтин қўл билан,
Шонли меҳнатининг қуйласан аризи!
«Кўргаман юртингда олис йўл билан
Хоризжа пахтаи... Чунчино, Миср:
Эти сунгига ёнишган фаллоҳ,
Қанининг зарбидан қонгалам бадам,
Заминдор зарбидан, қару гул олоҳ,
Қирққа қирмасдан оғ ўтар дунёдан...
Америкада ҳам кўрдинг пахтаи:
Меҳнат сармоининг асоратида;
Худди қора тўқини миллионлар тани —
Ҳабашлар полисемиз назоратида...
Кўрдинг «жанинат»нинг, дўттибоз Рейган!
Одам — қўл, инсоний туйғул — тутқу,
Ҳеч қимнинг бошига тушмасин дейман!
Сен халқинг бошига солган қора қўл!
Пахтадан бошданг шеърини, ногоҳ
Уруш, сиёсатга бориб тақалди.
Ҳа, башар бўлмоғи керакдир оғоҳ:
Бу хавф энг даҳшатли хавф бўлиб қолди.
Советлар Ватани — тинчлик қўргони,
Мангу туражакдир метин, мустақкам,
Аммо бунинг учун эркин дунёни,
Тинчлик қучларини этмоқ даркор жам.
Бунинг учун ҳар қуш, ҳар соат, ҳар он
Сергак ишлаб турсин меҳнат вахтамиз.
Қудрат эканини билади жаҳон
Ўзбекистон фахри — олтин пахтаи.
Торозда — ҳаёт! Дўстлар, оғоҳ бўл,
Торозда оддий момикмас, Бахтин!
Сен ҳар бир чаноққа узатганда қўл,
Унутма: замонага таянчдир аҳднинг!
Жанга танк ортидан киргандай қўшини,
Оғир жаҳалларни ёриб мардона,
«Зангори кема»лар низга тушиб,
Хирмонлар кўтаргил, дўстим, аллоҳ!
Ҳанимат лаҳзалар тўлсин мазмунга,
Жасоратинг билан бўлсин саломат!
Арзирди ҳисса қўш улкан ақунга,
Шунда бўлажаксан элда ардоқли.
Сенда қалб улуғдир:

Оппоқ қоронлар
Шу дил шуъласини ортиб борарди.
Бағрининг очинг, азиз инсонлар,
Ўзбек дийридан тортиқ боради!..

А. БЕГМАТОВ

«ГУЛИ» ХИЗМАТДА

Навойи область, Навойи
район маданият уйи қошида-
ги «Гули» ансамбли ташкил
этилганига кўп бўлган йўқ.
Ансамбль қисқа вақт ичиди
район меҳнаткашларига ма-
даний хизмат қилишда анча
тажриба ортирди.

Айни шу кунларда, пахта
йиғим-терими ави олган па-
лада «Гули» ансамбли рай-
оннинг «Ўзгил Октябрь»,
«Коммунизм», «Ленин йў-
ли», Ленин ордени «На-
рай» совхозы каби илгор ҳў-

жалиқларида тез-тез бўлиб,
ўзларининг жозибдор кў-
шиқлари ва акойиб рақсла-
ри билан пахтакорларни хур-
санд қилмоқдалар.
Ансамблининг Дилбар Ху-
доёрова, Бахтиёр Рустамов,
Шавқат Қосимов, Фозила Ке-
наева, Камол Сафаров, Мус-
лима Мирзаева сингари хуш-
овоз хонандалари ва рақ-
қосаларининг ҳар бир чи-
қишларини томошабинлар
яхши кутиб олмақдалар.

А. БЕГМАТОВ

КЎРИК-КОНКУРС

Мамлакатимизда бадий
ҳаваскорлик коллективлари-
нинг ижодий кўригини ўтқа-
зиш ахши анъанасига айланиб
боряпти. КПСС Марказий
Комитетининг «Бутунитти-
фон бадий ҳаваскорлик кол-
лективлари кўригини ўтқа-
зиш ҳақида» деб чиқарган
қарорида навбатдаги кўрик
тадбирлари белгиланган. Кў-
рик совет халқининг Улуғ
Ватан урушида қозongan га-
лабасининг 40 йиллигига ба-
ғишланади. У 1983 йил ок-
тябрдан бошланиб 1985 йил
май ойида якунланади.

Шу муносабат билан Ўз-
бекистон ССР Маданият ми-
нистрлиги, Касаба союзулар
республика Совети, Ўзбеки-
стон ЛКСМ Марказий Коми-
тети, Ўзбекистон ССР Олий
ва ўрта махсус таълим ми-
нистрлиги, Ўзбекистон ССР
Маориф министри, республи-
ка Хунар-техника давлат ко-

митети, Ўзбекистон ССР Те-
левидение ва радиошунти-
риш давлат комитети ва рес-
публика Театр жамияти рес-
публикада ҳам бадий ҳавас-
корлик коллективлари кў-
рик конкурсини ўтказиш
юзасидан қарор қабул қилди.
Яқинда Тельман номидаги
маданият ва истироҳат боғи-
да Тошкент шаҳар бадий
ҳаваскорлик коллективлари-
нинг чиқиши билан респу-
блика кўрик-конкурс бош-
ланди. Шу кунларда респу-
бликамизнинг қатор областла-
ри, районлари ва шаҳарла-
рида кўрик-конкурс кўта-
ринки руҳда давом этаяпти.
Кўрик санъатининг ҳамма
турлари ва жанрлари бў-
йича ўтказилмоқда.

Суратда: Тошкент шаҳар,
Октябрь район 3-маданият
уйи қошида ташкил этилган
«Баёт» ашула ва рақс ан-
самбли қатнашчилари.

6-БЕТ

Суратларда: СССР Ком-
позиторлар союзи правлене-
си секретари Ю. Келдиш ва
Ўзбекистон ССР Композитор-
лар союзи правленесининг
биринчи секретари С. Бобоев.
Музикашунос Аҳмад Жаббо-
ров озарбойжонлик санъат-

корлар даврасида. Арманис-
тон ССР халқ артисти Э. Ота-
несия ўзбек композиторлари
М. Тожиев ва М. Маҳмудов
билан суҳбатда.
Махсус муҳбиримиз
С. МАҲКАМОВ
фотолари

БИЗНИНГ РЕСПУБЛИКАМИЗДАГИ КОЛ-
ХОЗЧИ ВА ИШЧИ, ИНЖЕНЕР ВА ЎҚИТУВЧИ,
ЕЗУВЧИ ВА ОЛИМ, ХИЗМАТЧИ ВА СТУДЕНТ,
МАКТАБ ЎҚУВЧИСИ ВА УИ БЕКАСИ — ҲАММА
ПАХТАКОРДИР. РЕСПУБЛИКАМИЗДА УРОҚ
ВА БОЛГАННИНГ МУСТАҲКАМ ИТТИҒОКИ
СОЛНОМАСИГА КЎПДАН КЎП ЕРҚИН САҲИ-
ФАЛАР ЕЗИЛГАН. БУГҮН ҲАМ ПАХТАЗОР —
ДЕҲҚОНЛАРИНИНГ СОДИҚ ВА ИШОНЧЛИ
ДЎСТЛАРИГА, АСОСИЙ КАСБИДАН ҚАТЪИЙ
НАЗАР, ҲАҚИҚИЙ ПАХТАКОР БЎЛГАН СИЗ-
ЛАРГА МУНТАЗИР.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Коми-
тети, Ўзбекистон ССР Олий Совети Прези-
диуми, Ўзбекистон ССР Министрлар Совети-
нинг Мурожаатидан.

Ҳожиқул ХУДОИҚУЛОВ:

К Е Л А Ж А К ОЛДИДАГИ БУРЧ

НАВОИЙЛИКЛАР яқин-
да она шаҳарларининг
25 йиллик тўйини нишон-
лашди. Бу шаҳар ўрин қи-
лмида бийден сахро бўлган
Машхур Нишопур Исфийоқ
карвон йўли уни кесиб ўт-
ган. Работи Малик хароба-
лари ҳамон чўл қўйида қад
кўтариб турибди. Работ ха-
робалари атрофини шувуғу
ҳазорисфиллар қоплаб ётиб-
ди. Нақд қилишларча, ҳаз-
рат Алишер Навоий Самар-
қанда бораётди мана шу
ерларга қўниб ўтган экан.
Эҳтимол, шовир сокин неча
ларда мана шу ерларга чиқиб
танҳо кезгандир. Сахрога
сув чиқарилса, қандай чи-
рой касб этиши ҳақида ҳавл
сургандир. Эҳтимол, Фар-
ҳоднинг афсонавий жасорати
— тоғу тошларни талқон қи-
либ, ташна элга ва ташна
ерга сув келтириши ҳақидаги

кеңаш
ўтказди. Бу мактаб (ди-
ректори СССР халқ маориф
фи аълоиси Искандар Ра-
ҳимов) замонавий ускуналар
билан жиҳозланган, қўнчи-
ли, паррандачилик бригада-
лари жуда шакланган. Мак-
табда замонавий талабларга
жавоб бера оладиган спорт
комплексини мавжуд. Бу ерда
таълим-тарбия ва амалий
машғулотлар мунтазам олиб
борилади. Мисол тариқасида
эсланган бу мактаб области-
миздаги энг кўхна бидлим
даргоҳларидан бири санала-
ди. Лекин унинг ўқитувчи-
лар коллективия мактаб био-
сини ҳашар йўли билан ре-
монт қилиб, кенгайтириб бо-
ришди. Бугун сиз бу обод
мактаб ҳаёти билан таниш-
сангиз, унда олиб борилаёт-
ган ишлар ҳар қандай замо-
навий тарзда қурилган ман

ижодий ўйлари шу ерда ту-
тилган.
Асрлар ўтди ва улуг шо-
ир қадами теккан чўду биё-
бон боғроғларга айланди.
Сахро қўйида замонавий
шаҳар қад кўтарди. Шуниси
қувончлики, бу шаҳар ҳам,
Навоиёроқ область ҳам улуг
шоир номи билан аталади.
— Биз XX асрда, илмий-
техника революцияси даври-
да яшаймиз, — дейди Ўз-
бекистон Компартияси На-
войи область комитети-
нинг секретари Ҳожи-
қул Худойқулов. — Ин-
соният асримида не чоғи
таравиётга эришганини
республикамизда амалга оши-
риладиган ишлар мисолида
ҳам яқин кўриш мумкин.
Кейинги йилларда йил ичида
утта йиллик область юзага
келди. Улуғ шоир номи бил-
дан аталган бизнинг обла-
стида ана шунларнинг энг
кеңасидир. Бу ердаги ўт-
лар ўзлаштирилди, сахролар
ўрнида боғ-роғлар барпо
бўлди, замонавий шаҳарлар,
хушманзара посёлкалар тик-
ланди. Ана шунларда замон-
дошларимизнинг қалби, ин-
тилишлари мукассам эмасми!
Демак, улар она Еримизни
яшнатмоқда, улар эзгулик
сари интилоқда ва келаж-
ак олдидида бурчларини фа-
ол ўташмоқда! Зеро, инсо-
нинг бурчи — заманини яша-
тишдан иборат!

— Ҳожиқул Худойқуловчи!
КПСС Марказий Комитети-
нинг июнь Пленумида киши-
ларнинг онглилик даражаси
ва маданиятини, шу жумла-
дан турмуш маданиятини ўс-
тириш борасида ҳам жиддий
фиқрлар айтилди.

— Партияимизнинг бу кўр-
сатмаси узоқни кўзлаб қи-
линган ғамхўрликдир. Улуғ
рус мунаққиди В. Г. Белин-
ский айтганидек, «Яшамок,
мунча йил еб-чимоқ, мансав
ва пул деб ўлиб-тирилмоқ,
бўш вақтларда аса мудароб,
пашада кўрмоқ ва қимйороз-
лик қилмоқдан иборат эмас...
Яшамок — бу ҳис этмоқ ва
фиқрламоқ, изтироб чекмоқ
ва роҳат қилмоқдир». Ди-
ёнат билан ҳалол меҳнат қи-
лган кишининга бу ишдан ро-
ҳатланади.
Шакс намолотида тарбия
етакчи ўрин тутди. Юксак
онглилик ва маданиялик та-
биини, мактаб партасида
бошланади. Областимиз маориф
хотимлари ёш авлод
тарбияси борасида самарали
ишларни амалга оширишмоқ-
да. Яқинда биз Навоихо-
рн Макаренко номидаги

таб фольклоридан ҳам аъло
эканлигига амин бўласиз.
Бундай коллективлар эса
бизда оз эмас.
Гап турмуш маданияти ҳа-
қида борар экан, мен На-
войи районидаги Ленин ор-
дени «Навай» совхози, Ха-
нарий районидаги «Олтин-
сой» совхозини ва Қизилтепа
районидаги «Москва» кол-
хозларида амалга оширила-
ётган ишларни алоҳида таъ-
кидлаб кўрсатишни истар
эдим. Чорак аср бурун бий-
даги сахро бўлган жойларда
— «Навай» совхозини терри-
ториясида кўр тузиб турган
хазирги кўркам посёлкалар
шаҳарини эслатади. Хўжалик-
да саксондан зиёд миллат ва
элат вакили аҳил-тотув
йашайди, уларнинг мақсади
битта: ЯРАТИШ!

«Олтинсой» совхозида тўқ-
қиз мингга яқин аҳоли ис-
тиқомат қилади. Совхоз
ялли газлаштирилди. Хўжа-
лик ишчилари ҳашар йўли
билан 125 ўринли шифохона,
меҳмонхона, савдо мар-
кази қуришди. Совхозда ўн
бир мактаб ва қатор мада-
ний-маиший корхоналар иш-
лаб турибди. Бу хўжаликлар-
да меҳнаткашларнинг тур-
муш даражаси шаҳарлар-
дагидан қолмайди. Та-
биини, бу — меҳнат сама-
радорлигига омили бўлади.
Биргина «Навай» совхозини
пахтакорлари бу йил 25
минг тонналик хирмон учун
қурашмоқдалар.

— Турмуш маданияти ва
ушнинг самараси ҳақида га-
пирдингиз. Сиз тилга олган
хўжаликлар замонавий тил-
даги болалар боғчаларига
эга, бу келажак авлодининг
соғлом ва баркамол бўлиб
ушсини таъминлаш билан
бирга ота-оналар хотиржам-
лигини, бинобарини, шунинг
самарадорлигини таъминлай-
ди. Афсуски, мана шу қў-
нчли манзаранинг акси
бўлган ҳоллар ҳам йўқ эмас.
Биз Навоихо-
рн районидаги
«Правда» колхозида шундай
яқинда аҳвол устидан чиқ-
дик. Болалар зах, жиҳозсиз
боғчаларда, аниқроғи, дала
шайхоналарида бир ҳолда
ўтиришибди. Шайхонлар оқ-
ланмаган, болалар овуқоғи
бўлган бирор ўйинчоқ йўқ бу
ерда. Айниқса, хўжаликнинг
8-бригадаларида дала
шайхонлари аҳоли тағ.
— Ушбу факт. Аввало, бу
хўжаликнинг моддий имко-
нияти билан боғлиқ...

Давомий иккинчи бетда

Султонмурод ОЛИМОВ

Е Т У К Л И К

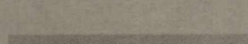
У. Норматовнинг мунаж-
жидлик фаолиятида уч му-
ҳим хусусият кўзга таш-
ланади. Биринчиси, уш-
хаммасида тарбиянинг а-
сосий қисми бўлиб, фарқли ўла-
мда бўлган янги муаллим-
лар, янги асарлар ва янги
тенденцияларга зудлик бил-
лан муносабат билдиради.
Иккинчиси, у адабий-тан-
қидий ва назарий қарашлар
осяида кўтарилаётган янги
илмий ғоялардан тез тасир-
ланиши ҳамда бу янги на-
зарию алоқадор назарий маса-
лаларга ўзбек адабиётшу-
ослигига ҳанузга қадар иш-
ланмай келди. Умарали
Норматов бу мураккаб ма-
салага ўзбек адабиётшу-
ослигида биринчилардан бўлиб
ёшашди.

У. Норматов сўнгги йил-
ларда ўзбек насрининг бир
қанча таниқли вақиллари бил-
лан турли адабий мавзулар-
да суҳбатлар ўтказди. Ҳо-
зирга қадар ўзбек адабиёт-
шунослигига тараққий этма-
зиги ўзбек насрида кечёт-
ган жараёнларнинг я-чиқли-
қирини ва ундаги адабий-у-
суллий изланишларнинг ар-
тлари уфқларини, унинг
қандай ҳам имкониятлар
патикада таниқли олимнинг
Ҳамза муқофотига тасбиб
қилинган «Етуқлик» китоби
ҳозирги ўзбек насрини тал-
қик этувчи, унинг тараққий-
мувараларини гавдаланти-
ратув асар даражасига кўта-
рилган.

Наим КАРИМОВ

Эрманининг кейинги минг йиллиги бевосита туркий тилдаги театр тарихи сифатида таъдиқ этилди. Уз-ўзидан, бу давр театри тарққотики бир текис келмаган. «Ривожланган феодализм даврида театр. IX—XVII аслрлар», «XVIII—XX аслр бошларида театр» ва «Янги ўзбек театрининг ажуудага келиши. 1914—1917 йиллар» бобларидан билиб олишмики, ҳокимият тепасига келганлардан бирада таъдиқ қилинган. Бундай ҳужайи саъиятнинг қадрига етмишлардан ҳам бўлган. Кейинги аслрларда дин пешволари ҳам театрга қучли таъдиқ ўтказдилар. Биргина мисол: араблар итислосидан кейин ўзбек авли театра роль ўйнаш ҳуқуқидан маҳрум этилди.

«Ўзбек театри» китоби, Арманистон ССРда хизмат кўрсатган санъат эрбоби, профессор Г. Гоян тўғри таъкидлаганидек, умумжаҳон театр тарихига қўшилаган улкан ҳисса. Асарнинг рус тилида чиқиши эса чиндан ҳам жаҳоний аҳамиятга эга бўлган бу тадиқотчи барча халқларнинг маданий мулкига айлантиришга ёрдам беради.

В. СИРОТКИН фотосн

на машаққатли иш. Қола-
ба, бу болаларнинг те-
лавақим ж ва қандай киши
булиб еттишиб, эндиликда
у ўқитган билим юртига,
унга касб ва хунар ўргатаёт-
ган мастер, ўқитувчиларга
боғлиқ. Бунга ҳеч қачон ўн-
тастмаслик керак. Шунинг учун
ҳар ҳар бир ўсмирга алоҳи-
да меҳр ва аҳтиёткорлик би-
лан ёндашиб зарур. Қўпчи-

Баъзан билим юрти ўқи-
гужларидан, «Доимо қў-
қулқ бўлиб турмасанг, ма-
бур қилмасанг бўлмайди»
Бирон бир ишнинг, ўқийш-
ни ёлчитмайдй булар, де-
ган гапларини ҳам эшитиш-
га тўғри келади. Негиз энди
«Қў-қулқ бўлиб турмасанг»
мажбур қилиш, керак экан
Аксинча, ўргатиш, тушуни-
тиш, илҳомлаш, қўқилиш

«...дәб сүрсәнгиз, «У хотиннинг пули куйсагыз колдн», дегән жавобни шиткәсиз. Шундайлардан бири савдо соҳәсидә ишләб молжидән түпәләгән вәктдә әри қамалиб қолди. У хотин түр бәләси бүлүшигә қарәмәй (у бәләлар үч отадән эдн) бошқа түр бәләли адамни әйләдн

—Мән үл йил вәкитчәләр вәкитидә әдәләт вәкитчәләр вәкитидә жүрәдә ишонған әдәм, —дәди—

—Мән үртә мәктәбни опти мәдәлл билән битиргән әдәм. Ләкин бу йил опти үкүв үрәтигә кириш үчүн имтихан төгәширгән вәкитидә ишончларни чил-ларчип бүлди. Үкүтүвчәларим «Сән әлбәттә үкүвчә

ИЖОДНИЙ УЧРАШУВЛАР

РОМАНДА ПЕЙЗАЖ

Ёзувчи ўз услубидан келиб лар келтириб эътиборни жал
чиқиб иш юритади. Ойбек этади.

таърих» романида таъиот манзараларини асар маъмунига, оҳангинга мос ҳолда тасвирладики, бу ёзувчининг табииётга бўзучилигини, унинг нақадди этъозлашганини, сўз орқали улараги жон эта олиш маҳоратини кўрсатади. Рисолада Ойбекнинг классик адабиётдаги пейзажнинг гояий-бадбиди вазирафини пухта ўрганиб, устодлар таърирларидан асарларига самарали фойдалангани ҳам айтиб ўтилди. Ёзувчи гояий ниятини фақат қаҳрамонларнинг хатти-ҳаракатлари орқали эмас, балки уларни ўраб турган табиат, шунингдек, табиئاتи муносабатларини тасвирлаш билан ҳам амалга оширган. Тадиқкочи ёзувчи услубидиги

Рисоланинг «Юдузли тулар» ва «Ўлугбек дахнасини романларидики пейзаж тасвирига бағишланган қисмларда ҳам қизиқиш билан ўқилди. Охири романларда Бобур ва Ўлугбек ҳаёти, феолиятини шахсияти, олиавий муҳитини маънавий дунеси тасири ти бади тасвири билан узви боғлинд кетганлигини яхши очиб берган. «Юдузли туларда гул ва қуюн — қурашининг рамзий образи бор. Бу образ асарининг марказиз қаҳрамони билан таркиз шаврит, мухити орасидиги муносабатга бир ипоридаг «Назариди, шиддатиди бир қурун уша масуду хайдади юлиди» олиб, аллагаёлари чипридан қилиб учириб нечти ётилади.

хосил индириши оркали ўс
мир ўнқудига насбга меҳри
уйғотиш, масъулият ҳиссини
шакллантириш керак! Ҳа,
бир ўсмир ўзинга хос бир
олам. Ў билан муомалада
эҳтиёткорлик зарур. Дўқ-пў
писа қилиш, мажбуран бит
ишни бажартириш, алдаш
билан иш битириб бўлмайд
Бунинг яна бир зарарли то
мон шундаки, эгиндига ҳа
ётга, меҳнатга муносабатини
илк куртаклари онгига шакл
ланиб келаётган ўсмирнинг
тушунчасида нотўғри фикр
лар шаклланиб қолиши мум
кин. Буни асло унутмасли
керак.

Т. ҚОБИЛОВ

У Ё Ғ У

—Мен үч жыл укуб адолет
ва укукчуларлар вадонига жу-
да ишонган эдим, — деди у,
—Мен урта мактабни олтин
медал билан битирган эдим.
Лекин бу жыл олти укува
юртига кириш учун имтихон то-
пширган вактинда ишончларим
чил-парчим булди. Укукчулар-
чир! Сен албетта укушга

нинг С. Абдуқаҳҳор
сценарийлари асосида су

намойиш этилди.
Ленин йўли район Ленин
номидаги совхоз клубида
ҳам ана шундай урашув
булим ўтди. Термиз Давлат
педагогика институтини сту
дентлари Б. Менглиев, Ш
Илиева, Х. Гафоров ва
бошқалар ёзувчининг ижо
дий фаолияти ҳақида га
пириб, унинг ҳажвий шеър
ларидан намуналар ўқиди
лар.

Т. СОДИҚОВ

шатишларни табиат ҳодис-
ларидан олганилиги ҳам ол-
ма назаридан четда қолма-
ган

Умуман олганда, рисолавон тилда ёзилган. Биро баъзан табиат тасвиридаги нозик жиҳатлар бир қада қуруқ илмий тилда ифода қилинадик, бу асар салмоғига путур етказган.

Бундан қатъий назар, М. Султонова тадқиқотида пейзажнинг бадиий адабиётда туган ўрни ва аҳамияти яхши очиб берилган.

Шонра ИСАЕВА,
Низомий номидаги Тош-
кент Давлат педагогика ин-
ститути аспиранти

ПЕЙЗАЖ САНЪАТИ

М. Султонова. Пейзаж

анъати. «Фан» нашриё-

арихий асарда ²тмиш
алари санъаткор қала
инг қудрати билан «ти
ирилмаса» кечмиш хира
уда акс этгандек таас

ТАРИХИЙ РОМАНДА ПЕЙЗАЖ

Романларнинг асосий қа
монлари буюк ижоди
сахлар бўлганлари сабаб
қўп ўринларда уларнинг
қий дунёси табиат билан
моҳанг тарзда тасвирланган.
Пейзаж яратишда ҳар б

ёзувчи ўз услубидан келиб лар келтириб эътиборни жал
чиқиб иш юритади. Ойбек этади.

таълими» романида таомат манзараларини асар мазмунига, оқинига тоғ ҳолда тасвирлайди, «Эзгуликнинг табияти эътиборини уш нақада эътизоллашини, сўз орқали уларга жон ато эта олиш маҳоратини кўрсатади». Рисолада Ойбекнинг классик адабиётдаги пейзажнинг гоявий-бадигий вазифини пухта ўрганиб, устодлар таъриблиқларидан асарларда самарали фойдалانгани ҳам айtib ўтилди. Ёзувчи гоявий ниятини фақат қаҳрамонларнинг хатти-харакатлари орқали эмас, балки уларни ўраб турган табиат, табиатнинг таровати, муносибатларини тасвирлади, яна ҳам амалга оширган. Тадиқотчи ёзувчи услубидagi бундай ўзинга хоc тасвир усулларига романдан мисол:

Рисоланинг «Юлдузли тулар» ва «Ўлдукке хахнасан» романларидаги пейзаж тасвирига бағишланган қисмлар ҳам қизиқиш билан ўқилади. Охира романларда Бобур ва Ўлдукке ҳаёти, феолиятини шахсияти, оилавий муҳити маънавий дунеси тасвири табиат тасвири билан узви боғлидан кетганлигини ахши очиб берган. «Юлдузли туларда гул ва қуюн — курашлининг рамайи образи бор. Бу образ асарнинг маркази қаҳрамони билан тарихий шайхнинг ўрасидagi муносабатга бир назар.

«Нозарида, шийдатда бир қуюн уни уша мастуд даёдлиқ юлиб олиб, аллақақларни чипирак қилиб учириб кетибди».

Ёзувчининг қаҳрамонда ҳолатларини ифодалаган

ИЖОДГА ИШОНАМАН

ҒОЯВИЙЛИК ВА МАҲОРАТ

Сўнгги йилларда менга бадий ижоди киностудия директори иши билан қўшиб олиб боришга тўғри келди. Олдин бундай бўлиш мумкин эмасдек туюлган эди. Лекин ҳамаси бизнинг авлодимиш учун кино жараёнини йўналтириш ва шакллантириш, ўз тажрибамизда сингалган ғоявий-ижодий принципларни қарор топтириш вақти келди.

Ҳар бир чинакам ижодкор шахснинг ўз тақдирини, бадий дунёси бўлишини, у ўз излашларини йўлидан боришини тушуниб, кенг маънодаги авлод тўғрисида гапирмоқчиман. Уларни бирлаштириб турувчи чизик эса экран ёрдамида даврни, вақтни акс эттириш қобилиятидир.

Жаҳонни қайта қуришни улкан проблемаларини илҳом билан кўтариб чиққан революция давлати санъаткорлари шундай қилган эдилар. Уларнинг революция туйғулари жўш урган истеъдоди хусусий, камера сюжетлари доирасига сиймас эди. Бу кишиларни ҳақлар тақдирини, инсоният тақдирини ҳаққонлик билан айтиш, революция даврини акс эттириш ва юз бераётган ҳолатларни янгиликлар билан илҳом қилишда бўлиб қолган эди. Кейинчалик тинч ҳаёт оқимида киноматограф ўзгариб бораётган воқеаларни илҳом этишга, давримиз учун кўпроқ типик ҳисобланган белгиларни умумлаштиришга ҳамназар бўлиб қолган эди.

Утган уруш сабақларини илҳомлаш вазифаси кинема-

тографчиларнинг бир неча авлодлари учун ўз актуаллигини йўқотмади. Фақат исбатан яқин-яқинларда, ғалабадан сўнг — 25—30 йил ўтгачина бизнинг киномиш ана шу теманинг аввал тақдирлардан четда қолиб кетган баъзи томонларига қайтди. Турли республика киностудияларининг санъаткорлари унга мурожаат қилаётганликлари жуда муҳимдир. Бу яқиний ҳаётнинг ўзгаришларини урушнинг таъсири, совет ҳалқининг ғалабасига унинг тарбиясидаги интернационализм қандай роль ўйнаганлигини тушунишга ёрдам беради.

Фикримча, мен мансуб бўлган ўзбек режиссёрлари авлоди ёшлиқдаги тажрибага мурожаат қилганликлари, урушнинг отар кулларида биз учун ҳалқ жасорати билан боғлиқ бўлган ўша ҳаётларнинг, ўша қалбнинг урушини экранда тасвирлашга ҳаракат қилганлиги тасодиф эмас. Диллар Салимовнинг «Ленинградликлар — жигарбандларим» меннинг «Сен етим эмассан» каби картиналарини бугунги кунда балки бир оз сода, фразеологик туюлганликлари билан, бирок меннинг назаримда сюжет қанчалик тақомиллашмаган бўлса-да, ана шу сюжет орқали интонацияларнинг самимиётини, томошанинг ҳалқ қалбидан қандайдир ёқин қисминини очиб беришга интилишини сезмас-

лик мумкин эмас. Эндиларда бизнинг олдинда декларативликдан ҳоли бўлган чинакам чуқур асарлар яратилиш вазифаси турбди. Ахир шундай ҳол бўлипти. Биз муҳим мавзунини кўтариб чиқамиз, экранда ҳаётнинг камчиликларини рационал ҳал этамиз, томошанинг эса бу мавзу ва камчиликлар билан ўзи ўртасида қийинчиликни сезиб, доқайлигича қолаверамиз. Ван Гог асарда қалбнинг титрашини сезамиз, бу асар ўзи учун ҳақиқий эканлигини айтган эди. Мен ижоднинг самимиётини ишонаман. Чунки санъаткор қалби орқали ўтган бирор нарсани фикри бадий ҳақиқат эффектини яратмайди, кишиларни ҳаяжонга соймайди.

Санъат асари кишиларга аталган бўлади. Санъаткор ички туйғулари билан аудитория бу асарни қандай қилиб олганини олдиндан билмоғи лозим. Айтиш мумкин, ҳақиқий режиссёр фильмни кинолентага эмас, балки бўлакам томошабинларнинг оғу ва қалбига тарбия қилибди, уларнинг таъсири билан ижодда ўзига ҳақиқат қилибди, уларнинг таъсири билан ва фантазиясини уйғотибди. Албатта, бундай таъсир ўзлаштириш сирини инсон бўлади. Фақат чуқур тушуниб етилган тақдир, диалектик мураккаб характер орқалигина томошанинг қандайдир янгиликни ва муҳим нарсани касб этиши

мумкин. Чунки инсон — тўхтовсиз курашди, жумладан ўз-ўзи билан тўхтовсиз курашди. Биз ана шу курашнинг натижаларини, яъни ҳаёт-ҳаракатларини кўрамиз. Санъат эса ана шу ҳаёт-ҳаракатларнинг дастлабки манбаларини, сабабларини ва инсонда юз берадиган бутун ички маънавий жараёнини очиб бермоғи лозим.

Биз ўтмишдошларимиз тажрибасига таяниб ва бу тажрибани ямалар билан-дир бойитиб, асарида ана шу йўлдан бормоқчимиз. Мана бир мисол: студиямишда тарихий фильм тараққиётини олиб кўрайлик. Ўзбек киноматографиясининг асосчиси Ўмид Ёрмоқовнинг «Алишер Навоий» картинаси бўлмаганда эди, кейинчалик меннинг «Беруний» фильмининг ҳам, Эшмухамедовнинг ўша даврга бағишланган «Дахонинг ёшлиги» ҳам бўлмас эди. Ана шу картиналарнинг энг сўнгисини яқинда XVI Бутунитиёқ кинофестивалининг бош мукофотини олди, пластинаси ва поэтик образлиги жиҳатидан новаторларга яратилган асар, деб топилди. Лекин новаторлиги ўз-ўзидан бўлмайди. Унинг манбалари ва миллий илҳомлари бўлди. Эшмухамедовнинг фильми анъаналарини ўзига сингирди, шу билан бир вақтда диалектик киномаатография маданияти нақадар ўсганлигини, тарихни тушуниш чуқурлашганлигини кўрсатди. Фильм

авторлари ўрта асрнинг буюк олимлари Абу Али ибн Синонинг ёшлиги ҳақида ҳикоя қилар эканлар, Бухоро амирининг образини кўп жиладан янгиликлар билан қилдилар. Улар амирини маърифатли киши, фарҳомий қилиб кўрсатишдан қўрмадилар. Бу эса бизга экранларда ўша даврга кўрган ва кўпроқ афсонавий персонажга ўхшаб кетадиган ёзуш подшоҳи эмас, жонли шахснинг камчиликларини, имконини берибди. Бирок, образини ана шу тарзда қурулаштириш Абу Али ибн Синонинг ҳоқимияти билан қилинганлиги маънавий тушуниб етилмади, эриксизарлигини, тегишсизлиги асосланган жамият билан қўшишга олмаслигини кўрсатишга имкон берди.

Ушбу режиссёр ва педагог Стаиславский бадий ижодда у воз кечиб эффект, деб атаган нарсани нақдлар эди. Бу бир хилликлдан воз кечилишга эмас, шу билан бирга образ диалектикасида кириб боришга интилиш ҳақида. Ёмон одами ушар экансан, унинг нарсиде яхши бўлишини қилди: оқимиз одами ушар экансан, у қарда кучли эканлигини ўйла. Ана шунда асосий тегишсизлик интилоқ, схематизмдан ҳоли бўлиб янграйди. Тошкент театр ва расомчилар институтида таълим олаётган студентларимга ҳудуди ана шунини ўргатиш истар эдим. Яна авлодлар алмашув, деган фикр қайтаман. Студияда Р. Ботиров, К. Камолова, А. Қўболов, Л. Файзиев, У. На-

заров ва режиссёрлар актив иш олиб боришпти. Уларнинг ўзини ким босади? Ёшлар бизнинг излашларимизни давом эттиришлари учун ва шу билан бир вақтда бизга нисбатан қийинчилик, томошабинлар учун қизиқарлироқ бўлишлари учун нима қилиш керак? Бу савол мен кўпдан буюн ташвишга сомонда ва ҳаққонликларимизда, шу сабабли мен институтга бориб дарс бера боламиз, шу сабабли биз институтда кинофакультет очинишга ҳаракат қилишмиз.

Сўнгги йилларда студиямиш телевидение учун фильмлар ишлаб чиқаришни кенгайтирди. Бу эса бир қанча қўшимча проблемаларни келтириб чиқарди. Одатдан таъқирлар экран ритмига қўйилиши, томошабинлар билан алоқанинг янги воситаларини қидиришмиз керак. «Натта кино»да томошабинларнинг активлиги жуда катта, режиссёр томонидан ташланган ҳар бир шамага ўз муносабати билдиради. Биз экран воситаларининг йўналишга қўйилиб қолганимиз, сюжетнинг кескинлигини яхши кўрамиз. Экандаги ҳар бир яхши янгилик задала дарҳол сезилади. «Кичик» экран эса одамларни бир-бирдан ажратибди, кўпчилик уларни бир-бирига қарашларига, экранидаги воқеалардан таъсирланганининг умумийлигини сезишга имкон берибди. Фақат кейинчалик одамлар фильмининг қўйилиши билан муҳома қилар эканлар, коллектив фикрини тугдирилди. Шу сабабли биз телевидение учун ишлаётган режиссёрлар телевидение қидиришмиз лозим.

Оригинал сценарий асосида «Оловли йўллар» кўп

серияли лента устида ишлаётганимиз ана шу ҳақда кўп ўйладим. Бу лентанинг бош қаҳрамони Ҳамза меннинг ҳамшахрим, у ҳам қўқонлик. Бу одам ҳаёт вақтида ёқ афсонага айланди. Классик поэзия ва маданият традицияларини давом эттирган Ҳамза бу традицияларни революция билан, Ўзбекистоннинг социалистик ҳозир ва келажига билан боғлади. Ҳамза ҳақида ҳикоя қилар эканман, аввало, ўзбек халқининг революцион йўлини кўрсатишга интиламиз. Шу сабабли картинада социал муҳит биринчи даражали роль ўйнайди ва унда жуда кўп персонажлар бор.

Биз талланган кўп серияли форма қаҳрамонимизнинг кўп қирралли фаолиятига жавоб беради. Унда ўзбек халқининг даҳоси мукассамлашган. Ана шу ҳақда ҳикоя қилар эканмиз, биз ҳар бир халқ истеъдодли эканлигини, ҳар бир миллатда ана шу истеъдодни ўзиде мукассамлаштириб, акс эттирадиган одамлар борлигини таъкидлашни истадик. Тошкентда Осие, Африка ва Лотин Америкаси мамлакатлари халқаро кинофестивали ўйтаганда жуда кўп ёш киноматографчилар агар бутун дунёга ўз халқларининг ақолий вақиллари ҳақида ҳикоя қилиб берсалар, жуда катта иш қилган бўлур эдилар, деб ўйлаймиз.

Бу халқнинг даҳосини ва қалбиди фақат ана шу тилдаги қаҳрамонларгина акс эттиради, деган маънони билдиради. Ҳар бир одам бизга «кичгина одам» башмалкам тўғрисида ҳикоя қилганда ақоли-қўли ва муҳаббат орқали ёзувчи рус халқининг улугворлиги ва маданиятини очиб беради. Мен ҳам экран персонажлари сифатида фақат атоқли

кишиларни кўрсатиш керак, деб ҳисобламайман. Ҳамза ҳақида ҳикоя қилар эканмиз, биз томошабин унинг инсон эканлигига ишонилишни истадик, ҳар бир киши ўзиде қаҳрамонимизга ҳос бўлган фазилатларни тарбияли олиши мумкинлигини кўрсатишни хоҳладим.

Ҳамзанинг шахси энг аввало ўз халқига яхшиликни истагани билан характерланади. Шу сабабли у халқни Россия билан дўстлик йўлидан боришга қайтирди. Россия билан тақдиримиз бир эканлигини, маънавий маданиятимиз бир эканлигини аниқлаб етди. Ҳамза Россиянинг энг яхши, демократик қисмига ишонар эди. Чернышевскийни, улут рус поэзиясини, революция ва тараққиётни Россиянинг ана шундай қисми билан боғлиқ, деб ҳисобларди.

Ҳозирги кунда Ўзбекистон кинематографчилари КПСС Марказий Комитетининг партия идеология ва оммавий-сиёсий ишларининг актуал масалаларини ҳар томонлама таҳлил қилган июнь Пленуми таъсири билан меҳнат қилмоқдалар. Партия томонидан қўйилган вазифаларни бажариш, совет кишинин маънавий боитишга хизмат қиладиган, коммунистик қурилишнинг тинчлик учун курашининг етилган масалаларини ҳал этишга ёрдам берадиган янги кино асарлари яратиш киноматографчиларнинг олижаноб, илҳомбахш миссияси ана шундайдир. Ўзбек кино усталари бу миссияни ҳал этишга ўз ижодий кучларини сарфламоқдалар.

Ш. АБДУСОВ, СССР халқ артисти, профессор, «Ўзбекфильм» киностудияси директори Тошкент шаҳри («Правда» 1983 йил 9 октябрь)

Суратда Афғонистон санъаткорлари кўй ижро этмоқда

санъаткорлар томонидан ижро этилган айтишулар, достонлардан парчалар, термалар тақ озғани ижоди нақадар юқилигини кўрсатди.

—Биз, ўзбекистонлик мақомчилар бу анжуманга катта таъйиғарлик билан келганмиз, — деди Ўзбекистон ССР Телевидение ва радиоташқириш давлат комитети қошидаги мақомчилар ансамблининг бадий раҳбари, Ўзбекистон ССР халқ артисти Ғаниқон Тошматов. — Бу гал анжуман қатнашчилари ҳўқимига «Сарехбори дугоҳ» мақомини ҳавола этдик.

Симпозиум илҳомига етди. Турли мамлакатлардан келган олимлар, хонандалар ва бастакорлар ўзаро фикр алмашди. Классик музыка олдиде турган бир қатор муаммоларни ҳал этиш йўлларини изладилар. Шердорда янграган садалар эса улар қалбидан чуқур жой олди.

Беш кун давом этган концерт программаларида Судан, Ҳиндистон, Мароқаш, Тунис ва Бангладеш сингари хорижий мамлакатлардан келган хонанде ва созандалар ижросида музыка асарлари янгради. Шунингдек, қозғоғистонлик, қирғизистонлик ва туркменистонлик

Ашуралӣ ЖУРАЕВ, «Ўзбекистон адабиёти ва санъати» махсус муҳбири

ШЕРДОРДА ЯНГРАГАН САДОЛАР

САМАРҚАНД ҳар қандай таърифга сиймайдиган шаҳар. Мана бугун нихосига етган музикашуносларнинг II Халқаро симпозиуми ҳам ана шу қадимий ва навиқрон шаҳарда ўтди. «Якин ва Ўрта Шарқ халқларининг анъанавий музикаси ва замонавийликда деб номланган бу анжуманда 26 хорижий мамлакатдан, Иттифоқимизнинг турли республика ва шаҳарлардан маданият ҳамда санъат арбоблари, музикашунослар, созандалар, композиторлар қатнашдилар.

Симпозиум иштирокчилари 8 октябрда доҳийлик В. И. Лениннинг Самарқанддаги ҳайкали пойига ва Шарқнинг буюк шоирлари Алишер Навоий ва Абдурахмон Жомийнинг ҳайкаллариға гулчамбарлар қўйдилар. Шу кун Самарқанд Давлат бирлашган тарих ва архитектура ҳамда бадийи музей-қўриқхонасида анжуманин ССРСР Композиторлар союзи правленийсининг секретари, симпозиумини ўтказиш ташкилий комитетининг раиси Юрий Всеволодович Келдиш қисқача кириш сўзи билан очди.

Халқаро урғушув қатнашчилари ва мақомчиларини Самарқанд область партия комитетининг биринчи секретари Р. Ашуралеев табриклади. Симпозиум ишда Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети Маданият бўлимининг мудир А. О. Тўраев иштирок этди.

Сўнгра симпозиум ўз ишини бошлади.

Мажлисини санъатшунослик доктори Ф. Кароматов «Якин ва Ўрта Шарқ халқларининг ҳозирги замон шароитида ижроқилиш анъаналарини номли доқлад билан бошлаб берди. «Бадийи-ғоявий жиҳатдан кенас асар ҳам фақат ҳолатли киши воситасидеина тингловчи бадийи-эстетик явақ бағишлай олиши барчага маълум. Ҳатто ижронига таъналик ёки ўртамна ҳофиз-созандаларга муҳтожликни кунимизда шаҳар ёдгорликларининг янги бир қирраларини кашф этамиз. Шаҳарда замонавий бинолар қад ростламоқда.

Бундай қалб сўзларини қизин ва кўтарини руҳда ўтган симпозиумнинг ҳар бир иштирокчиси билан сўхбатлашгангиз эшитасиз.

Биринчи симпозиумдаги сингари концерт программалари Шердор мадрасасида бўлиб ўтди.

Концертни Самарқанд шаҳар бадийи ҳаваскорлик коллектив бошлаб берди. Сўнг шаҳарда Афғонистонлик хонанда ва созандалар кўтарилди. Тожикистон ССР Телевидение ва радиоташқириш давлат комитети қосқондаги шамақомчилар ансамблининг қиқини тингловчиларга жуда манзур бўлди. Улар «Рост» мақоми ва «Сарехбори рост», «Алқини

роств» куйларини маҳорат билан ижро этдилар. Озарбойжонлик муғомчилар бу гал ўзига хос таъйиғарлик билан келганлар. Улар ижросидаги «Бағти Исфаҳон», «Махур Хинди», «Хайрат», «Ошари» каби муғомлар «Қочқоқ Наби», «Қорабоғ шикастаси», «Ошук Али» каби халқ куйлари ва кўшнқлар ҳамда болалар хори ансамбли ижроси — Шердорда ҳозир бўлганлар қалбидан чуқур жой олди.

Беш кун давом этган концерт программаларида Судан, Ҳиндистон, Мароқаш, Тунис ва Бангладеш сингари хорижий мамлакатлардан келган хонанде ва созандалар ижросида музыка асарлари янгради. Шунингдек, қозғоғистонлик, қирғизистонлик ва туркменистонлик

Ашуралӣ ЖУРАЕВ, «Ўзбекистон адабиёти ва санъати» махсус муҳбири

Ашуралӣ ЖУРАЕВ, «Ўзбекистон адабиёти ва санъати» махсус муҳбири

Ашуралӣ ЖУРАЕВ, «Ўзбекистон адабиёти ва санъати» махсус муҳбири

Ашуралӣ ЖУРАЕВ, «Ўзбекистон адабиёти ва санъати» махсус муҳбири

Ашуралӣ ЖУРАЕВ, «Ўзбекистон адабиёти ва санъати» махсус муҳбири

Ашуралӣ ЖУРАЕВ, «Ўзбекистон адабиёти ва санъати» махсус муҳбири

Ашуралӣ ЖУРАЕВ, «Ўзбекистон адабиёти ва санъати» махсус муҳбири

Ашуралӣ ЖУРАЕВ, «Ўзбекистон адабиёти ва санъати» махсус муҳбири

Ашуралӣ ЖУРАЕВ, «Ўзбекистон адабиёти ва санъати» махсус муҳбири

Ашуралӣ ЖУРАЕВ, «Ўзбекистон адабиёти ва санъати» махсус муҳбири

Ашуралӣ ЖУРАЕВ, «Ўзбекистон адабиёти ва санъати» махсус муҳбири

Ашуралӣ ЖУРАЕВ, «Ўзбекистон адабиёти ва санъати» махсус муҳбири

Ашуралӣ ЖУРАЕВ, «Ўзбекистон адабиёти ва санъати» махсус муҳбири

Ашуралӣ ЖУРАЕВ, «Ўзбекистон адабиёти ва санъати» махсус муҳбири

Ашуралӣ ЖУРАЕВ, «Ўзбекистон адабиёти ва санъати» махсус муҳбири

Ашуралӣ ЖУРАЕВ, «Ўзбекистон адабиёти ва санъати» махсус муҳбири

Ашуралӣ ЖУРАЕВ, «Ўзбекистон адабиёти ва санъати» махсус муҳбири

Ашуралӣ ЖУРАЕВ, «Ўзбекистон адабиёти ва санъати» махсус муҳбири

Ашуралӣ ЖУРАЕВ, «Ўзбекистон адабиёти ва санъати» махсус муҳбири

Ашуралӣ ЖУРАЕВ, «Ўзбекистон адабиёти ва санъати» махсус муҳбири

Суратларда: Симпозиум қатнашчилари—уйғур мақом ансамбли қизлари ва Мароқаш ҳамда Тунисдан келган санъаткорлар. С. МАҲКАМОВ фотолари

ДАВР ўтиши билан ҳар бир санъат турининг ўзига хос муаммолари пайдо бўлиб туради. Агар шу нуқтаи назардан қарайдиган бўлсак дастдоҳли рангтасвирда ҳам кўпгина муаммолар бор. Ана шулардан бири — асарда ишлатилган бўёқларнинг тўқилиб кетайтганлиғидир. Ҳа, рангтасвир технологияси — муҳим масала.

Маълумки, рангтасвир санъати воқеликни бўёқлар билан матода, қоғозда ва бошқа кўпгина нарсалар юзасида ифодалайди. Рангтасвир санъатида бешта асосий элемент бўлиши лозим — булар бирор бир буюмнинг шакли, ранги, ёритилиши, ясалган материал, тасвирланаётган нарсанинг қандай шароит ва муҳитда эканлиғидир.

Дастдоҳли рангтасвир арамиздан аввал V асрнинг иккинчи ярмида афиналик Аполлодор томонидан кашф этилган. Аполлодорнинг замонашлари санъаткорни машҳур «скиаграфчи», яъни нур, соя устаси ҳақида биринчи бўлиб дастдоҳ рангтасвирини яратган расом деб тан олишган. V-VI асрда яшаб ўтган грециялик расомлар — Зевксис ва Паррасий ўз асарларини девор юзасига эмас, балки тахта юзасига ишлаган. Лекин ана бир дастдоҳли рангтасвирнинг тури бўлишни энкумустига арамизнинг I асрига мансуб. Миср территориясидан топилган портретлар ўзининг кўркамлиги, мустанҳкамлиги ҳамда яхши сақланиши билан кишини лол қолдиради. Европада рангтасвир санъати эрамининг IV асрига келиб, христиан дини ҳукмронлиги остида қолди. Дин пешволари расомларга черковлар учун буюртма беришиб, асарларда мифология образларини ишлашларини буюришган.

Ушбу даврга келиб, инсонпарварлик ғоялари таъсирида реалистик тасвир санъат авж олди. Шу даврда дастдоҳли рангтасвир ривожланиб ва тақомиллашди. Микеланжело, Боттичелли, Леонардо да Винчи, Рафаэль, Тициан каби даҳо расомлар ўлмас асарлар яратдилар.

Асрлар ўтиши билан рангтасвир жанрлари аниқ шакллана борди. Масалан: портрет, манзара, натюрморт ва тарихий, маънавий ва бошқа жанрлар. Шу даврда турли услублар —готик, барокко, классицизм, натурализм, романтизм, импрессионизм, миллий мактаблар вужудга келди. Айнқска, Италия ва Нидерландияда ишланаётган картиналарда мураккаб ҳолатдаги одам образлари яратилганлиги катта воқеа бўлди. Бу асарлар фондида манзара ва кино сюжетлари ишланган.

XVII асрга келиб Европада дастдоҳли рангтасвир орқали яратилган асарларнинг нормативлари ва стандартлиги ўз кучини йўқотди. Рус рангтасвир технологияси оид баъзи материаллар, византиялик Юстиниан ва Василий Македониялар давридаги иконалар орқали Россияга ҳам етиб келган.

Бут-ёнидаги услублар ва структуралар бир-биридан фарқ қилмаган. Ушса кезлари Киевда, сўнг Новгородда бутлар жуда тарққий қилган эди. Бутларнинг асл нуқсаси тўғрисидаги айрим маълумотлар бир неча мартаба 1906 йилда П. Симонови эди. Ушбу фактларда қадимий рус усталари бут яратувчилар ва бутта оид китоб ёзувчилар ўз ишларини қай йў-

Н. КАШИНА. «Хумсонда».

РАНГТАСВИР САЙҚАЛИ МУАММОЛАРИ

Ҳурматли редакция! Бизни ўрта асрларда ижод қилган буюк расомлар ижоди сирлари қизиқтиради келадим. Уларнинг жаҳон музейларида, хусусан, Эрмитажда сақланаётган асарлари ҳали ҳам технология жиҳатдан ўз хусусиятини сақлаб қолган.

Аmmo бугунги расомларимизнинг баъзи ишлари ордан йитириля-ўттиз йил ўтиши билан бўёқлар тўқилиб, қорайиб қолмоқда. Бунга сабаб нима? Шу саволга жавоб берсангиз.

П. Беньков номидаги республика расомлик билим юрти талабалари.

синда амалга оширилганлиги ҳамда бўёқларнинг турлари тўғрисида муҳим маълумот беришган эдилар.

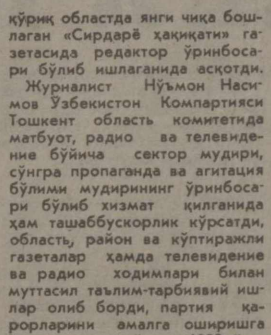
XV асрдан то ҳозирги пайтгача кенг тарқалган ва кўп ишлатилган бўёқлардан бири мойбўёқдир. Мой эса бўёқ таркибидеги элементларни бириктирувчи вазифасини бажаради. Шуниф учун дастдоҳли рангтасвирда ишлатилганга мойбўёқларнинг хусусиятлари ва технологиясини билан чуқур танилиш, унга амал қилиш бугунги кун талабидир. XV асрда яшаб ижод қилган фламандиялик ака-ука Ян Ҳамда Губера Ван Эйк дунёда биринчи бўлиб мойбўёқни яратдиш. Улар томонидан яратилган асарлардаги мойбўёқлар тозаланиб ҳамда ялтироқ хусусиятга эгалиги билан ҳозиргача кишини ҳайратда қолдиради. Ака-укалар мойбўёқларнинг қандай тайёрлаш технологиясини анча пайтгача сир сақлашган. Кейинчалик, бу мойбўёқ технологиясининг сирини очилди ва кўп ўтмай ўша даврда яшаб ижод қилган расомлар ижодида кенг қўлланилади. Шунинг айтиш керакики, ака-ука Ван Эйк томонидан яратилган мойбўёқларнинг ҳақиқий, тўлиқ технологияси ҳалигача аниқламаган. Шуниси аниқки, улар тайёрлаган мойбўёқларнинг таркибиде тез қурувчи мой, омоло, эфир мойи, балзам ва терпинтинлар бўлган.

XVII асрнинг ўрталарига келиб, рус мўйқалам усталари ҳам мойбўёқлар билан ишлай бошлади.

Урта Осиёда ўзига хос

мойини маълум миқдорда шимиб олгандан сўнг, уни ишлаган. Албатта, бундай услуб эффект бермайди, чўчки юқориде қайд этиб ўтганимиздек, мойбўёқлардаги мой бириктирувчи вазифасини бажаради. Расомнинг кўпгина нодир асарларининг бўёқлари тўқилиб кетипти. Масалан «Ўзбекистонда март» (1958

ШАРҚ ГИЛАМ САНЪАТИ

ХИСОБОТ-САЙЛОВ ЙИҒИЛИШИ

ҚОРАҚАЛПОҚ МАНЗАРАЛАРИ

ЯНГИ СПЕКТАКЛЬ

«ИНСОН АЗИЗ»

Н. ИНОҚОВ

Бу қардош республикада халқ амалий санъати турларининг ва миниақшора расм

Бонудаги анжуманга миннаторасм сатятининг, қолаверса, Шарқ халқлар санъати энг йирик билимдони, СССР Бадий академия-сининг халқий асоси. Е

йича юксақ савияда ўтказилган халқаро симпозиумнинг ҳар бир қатнашчиси учун келгуси илмий излашларга қарашли аjoyиб санъат бейрамчи бўлиб қолди.

Абдумажид МАДРАИМОВ

Тошкентдаги халқ амалий санъати музейи залларида.

ХАЛҚАРО КАЛЕЙДОСКОП

* * *

Сил, қизамиқ, кўкйўтал, ошн

дам яшаган мегалозаврни э

дан 100 миңг яшлар муко
даш яшаган мегалозаврни э
латар экан. Олимларнинг фи
рига кўра, филнинг вазни
келадиган бу динозавр тахми
нан 124 миллион йил авва
яшаган. Табиат тарихи ми
лий музейининг директор
Алан Чаригнинг айтишича, б
топилма чинакам илмий ка
фиётдир.

Энг муҳими, Оғжанинг Антон
новга қилган тухмати ҳамма
аён бўлди. Ҳақиқат тантана
лишига мен ишонаман.

ПУБЛИЦИСТИКА Абдуқаҳҳор ИБРОҲИМОВ

**ҚИЛМИШЛАРИ ВАЙСАҚИЛИК,
ҲУНАРЛАРИ ШАЛЛАҚИЛИК**

гина мустақил давлат бор эди,

қони ўзи шунақа бузуқ. Им-

ға юравереди.

Чилида фашист диктатураси режимига қарши оммавий кураш тобора кучайиб бормоқда. Сантьягода ва мамлакатнинг бошқа шаҳарларида минглаб кишилар Пиночетнинг ҳокимият тепасидан кетишини талаб қилиб чиқмоқдалар.

Суратда: чилилик шахтёрлар намойиши.

АП—ТАСС телефото

ЯНА ЧОРА КЎРИЛДИ

Утган галги «Асартарошлик» саҳифасида корректор айби билан газетга мутлақо алоқаси йўқ мақола босилиб қолгани сабабли корректор Раҳмат ака жазо тариқасида Ялтага жўнатиб юборилган эди.

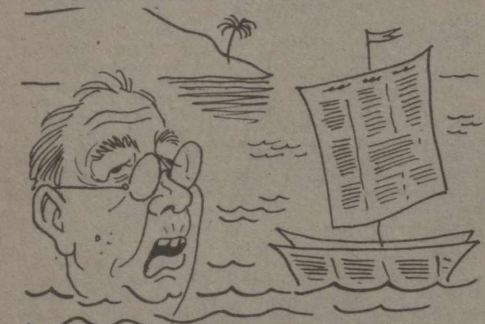
Шундай оғир жазага дучор бўлганига қарамай корректор Раҳмат ака яна кечириб бўлмади хатога йўл қўйди. Худди ўша ўзи хато қилган «Асартарошлик» саҳифасида Саид Аҳмаднинг номи (бу саҳифадаги ҳамма материаллари Саид Аҳмад ёзган эди) атайлаб тушириб қолдирилган.

Устахона маъмурияти корректор Раҳмат акани яна жазоледи. У Ялтадан қайтиб келиши билан тагин бир оғир жаза мўддатини Сочи курортда ўтказишга ҳукм қилинди.

У яна хатога йўл қўйди, тўғридан-тўғри Кисловск курортга махсус кура туви билан жўнатиб юборилди.

Хукм қатъий, шикоятга ўрин йўқ!

Кўннинг оқ Раҳмат ака!

ТУЛКИ ВА ҚУЁН

ШАЛПАНГ қулоқ қуён Тулқиннинг қорбоғдан ҳар кун сабаб ўтирларди.

Тулқи қанчалик пойламан, барибир қуёни қўлга туширолмади. Қуёнлардан бир кун Тулқи ишхонасидан уйда тушлик қилгани келганда иттифоқ Қуёнинг сабаб ўтирлаётгани устидан чиқиб қолди.

Битта бург шитирласа қулоғини динг қиладиган Қуён оёқ шаршисини эшитиб, урра қочди. Тулқи қувади, у етай деб қолганда Қуён йўлда ётган ҳақ тўбаси янча қириб кетди. Тулқи ҳам трубага бошини суяиб, қирмоқчи бўлди. Аммо белигача қувурга кирганда гавдаси тикилиб қолди.

Қуён трубадан нариги учидан чиқиб қараса Тулқи тикилиб ётибди. Ҳа, ана энди қасдими оламан сен айёр Тулқидан, дедю кела солиб бор кучи билан Тулқиннинг орқасига бир тели. Трубадан наригидан худди қанчалар қаландек Тулқиннинг додлагани эшитилди. Қуён бундоқ қараса, Тулқи урилиб, трубадан тисарилиб чиққати. Яна қонди. Тулқи қувадигани қўймади. Орқаси қаттиқ зарба еган Тулқи энди унчалик қувалямади.

Қуён дарё бўйига келса, бир одам кийим-бошини бу қирғоқда қолдириб, нариги қирғоққа қараб сузиб кетяпти. Костюм, шляпа, қўзғайнақлари уюб қўйилган жойда «Ўзбекистон адабиёти ва санъати» газетаси ҳам бор эди. Қуён костюмни елкасига ташлади. Бошига шляпани бостириб қийиб, қўзғайнақни тақди. Узоқдан қалласлаб келадиган тулқини кўриши билан газетанинг саккизинчи саҳифасини ўқитгандек ўтираверди.

Етиб келган Тулқи ундан сўради: —Шу ердан битта Қуён ўтмадики? —Қайсан Қуён, —деди у бошини кўтармай. —Тулқининг орқасига бошлаб бир тепган Қуёниги? Тулқи ҳанг-манг бўлиб қолди. —Орқанинг оғиргани ҳали босилмай газетда чиқибдики?

Қиссадан ҳисса: Бўлаётган ҳодисалардан ўз вақтида (оператив равишда) хабардор бўлман десангиз, ҳамма ишнингизни йиғиштириб қўйиб, даровон «Ўзбекистон адабиёти ва санъати» газетасига обуна бўлинг!

— Бу ерда нима сотиляпти, биродар? — «Ўзбекистон адабиёти ва санъати» газетасига обуна бўлиш учун турибмиз. — Рассом А. ХОЛИҚОВ

БИР ГАПДАН ҚОЛМАНГ

Б ИР гапдан қолманг экан. Нега дейсанми? Эшитинг: қўшнимиз Қодиржон билан арабчадан масала устидан жанжаллашиб қолди. Жанжалимиз сени менгача борди. Ўртада бир киши тушди: —Халимжон ука, келинг, сиз бир гапдан қолдинг, олам гулистон.

Қолдик. Яна бир кун бошлиқ билан айтишди қолдик. Аслида бошлиқлар билан тортишшиш фирт нодонлик. Чунки улар ҳар доим ҳақ бўлишди. Бир гапдан қолганидан, жанжал босилди. Ишдан биров кечиктириб қайтдим. —Ишхонада тунаб қол-

САНЪАТ ОЛАМИДА

Театр директори Т. Хўжаевга актёр П. Азизовдан

ИЛТИМОСНОМА

Ўзингизга маълум, «Қон ҳиди» трагедиясида Жаллод ролини ижро этаман. Спектаклнинг охири пардасида қизиллар бостириб келиб, мени отиб ташлашади. Яъни ўлдиршади.

Шу оғирнинг ўн еттинчи кун қизимни узатяпман. Қуёнавақлар келганда қайнота бўлиш мен эшик олдида туришим шарт. Аммо ўша кун «Қон ҳиди» қўйилиши керак.

Илтимос, қизилларга айтсангиз, мени биринчи пардада ўлдиршин.

Хўрмат билан: П. АЗИЗОВ

Область музикали драма театри буфетига қора ва кизил икра суртилган бутерброд, «Марокко» деб ёзилган апельсин, Дашнобод анори, «БТ» сигарети, музлатилган чучура келди.

Билетлар сотилмоқда. Касса эрталаб соат ўлдан очилди.

Учинчи ситналдан кейин буфетга киритилмади.

АДМИНИСТРАЦИЯ

РЕПЕРТУАР ПЛАНИ

20 октябрь

БИР АКТЕР ТЕАТРИ

Ҳали хизмат кўрсатмаган артист Шодмон Бозорбоев «Отелло» ва «Қароқчи»дан монологлар ижро этади.

БИР ТОМОШАВИН ТЕАТРИ

Ҳар галигидек спектаклга келадиган аттиги битта томошабин билан театр ижодий коллективининг учрашуви. Учрашув охирида ҳиндча «Мен маскарабозман» деган фильм кўрсатилади.

Спектакль бошлангандан кейин писта чақши ва хуррак отиш қатъиян ман қилинади.

«Ю Б И Л Е Й»

(МАХСУС МУХБИРИМИЗДАН ТЕЛЕФОН ОРҚАЛИ ОЛИНДИ)

Олди Соттенининг ҳеч қарсда ишлаганига қирқ йил, бозорда чайқовчилик қила бошлаганига ўттиз йил тулиши муносабати билан «Юбилей» бўлиб ўтди.

Район маданият уйининг томоша залда ўтган тантанали йиғилишда прокурор Қароқоров К. Олди Соттенининг босиб ўтган йўли ва хизмат фаолияти тўғрисида кириш сўзи қилди.

Яқинда Рафур Ғулом номидаги наشريётнинг ҳушёр халқ назоратчилари шеър ўғириси Нуҳиддин Жабраловни қўлга туширишди. Жабраловнинг ёни тинтилганда блокнотига кўчирилган А. Орипов, Э. Воҳидов, О. Матжон шеърлари топилди.

ОБУНА БЎЛОЛМАДИК

Хўрматли редакция! «Ўзбекистон адабиёти ва санъати» газетасининг ҳар бир сонини қизимиз билан ўқиб бораем. Газета саҳифаларида эълон қилинаётган проблематик мақолалар, ёзувчи ва шоирларнинг янги асарлари, айниқса, «Шум боланинг чойхонаси» материаллари менга жуда ёқди. Шунинг учун ҳам газетамга обуна бўлиш учун мактабда пул йиғишга бошлаганда мамнулик билан 23 сентябрь кунги обуна бўлдим. Аммо мактабимиз раҳбари район марказига бориб келгач, пулларимизни қайтариб берди. Сабаби, районимизнинг «Союзпечать» бўлимида пулларимизни олишмайпти. Район ушбу газетамга ёзилиш планини бажариб бўлган эмас.

Хозир ҳамма жойда газета, журналларга обуна бўлиш жадал кетяпти, газетамга «Ўзбекистон адабиёти ва санъати» газетасига обуна чекланмаган миқдорда қабул қилинади, деб ўқитган эдик. Шундай бўлгач, нега пулларимизни қабул қилишмади экан? Энди мен нима қилай, ҳай йўл билан обуна бўлиш мумкин? Наҳотки, энди бир йил давомида ўзим севган «Ўзбекистон адабиёти ва санъати» газетасини ўз вақтида ўқиш олмай қийналиб қораман?

Ф. ЭРМАТОВ

Бувайда районидан 12 ўрта мактаб ўқитувчиси

сангиз ҳам бўларди-ку. —деди хотиним зарда билан. —Зарур ишим чиқиб қолувди.

—Хеч кимга чиқмаган зарур иш нуқул сизга чиқди. Вунчалик фидойи бўлмагангиз. Валки биронтасини топгангизми? —Қўйсангиз, бунақа гапларни. Овқатинг бўлса олиб кел.

—Тўйдириб юборгандир. Орага онам тушдилар. —Жон болам, сен яқкам

ягона фарзандимсан. Бу —келим, ҳам қизим. Қўнқишлар бор, айб бўлади-я, жанжалларингиз ҳеч эшитмади. Бир гапдан қол, ҳеч нима қилмади.

—Хўб бўлади. Магазинга кирсам, хомсез бир сотувчи аллақандай материални ортқича нарх билан пуллашпти. —Инсофинг борми? —дедим.

—Сенинг нима ишинг бор. —деди у.

УСТАХОНАДА АЙТИЛГАН ЛАТИФАЛАР ДАН

Озиқ-овқат дўконининг сотувчиси харидорга қайтимини бермаган эди, харидор норозилик билдирди. —Биродар, ўттиз беш тини қайтимини бермадики-ку.

—Э, кечирасиз, эсим пастроқ, базан шунчақа адашиб кетаман.

—Эсингиз паст бўлса нега ортқича бериб юрмайсиз? —Ортқича беришдан бўлсам жинни бўлиб қоламан да.

Устахонага чамадон кўтарган бир одам соқол олдиригани кидди. —Ўзларини нима иш қилдилар, меҳмон? —деди бош уста.

—Географиядан дарс бераман.

—Жуда соз, —деди уста. —Нул бўлсин, қаёққа кетяпсиз?

—Бир Москвалани айланиб, ўшанақиси Наманганга ҳам ўтиб келмоқчиман.

ЧЕТ ЭЛ ЮМОРИ

Ўртачадан пастроқ ёзувчилардан Раббин Тухлиев чет эл саёҳатига борди. У Лондондаги катта магазинга кириб, сотувчи билан соф инглиз тилида гаплашиб қолди.

—До уси кино «Асартарошлик» (Асартарошлик) ни биласизми?

—Уес, и до. (Ҳа, биламан).

—И воринг ии ит. (Мен ўша ерда ишлайман).

Ана шу сўхбатдан кейин сотувчи шундоқ табаруқ даргоҳда ишлайдиган одам билан ҳамсўхбат бўлганидан бош остига етди. Битта япон магнитофонини унга сота қилди.

Бундай қимматли совғадан руҳлиб кетган Р. Тухлиев яна инглизча чуқдирай бошлади.

—Дид уон реад а новел «О-Юес?» («Об-жус» романини ўқиганмисиз?)

—Уес, и дид. (Ўқиганман).

—Ит яс му новел. (Ўша романини мен ёзганман).

Бу гапни эшитган савдогарнинг башариси тиришиб, бир қоши лип-лип уча бошлади. Кейин бир зарб билан Р. Тухлиевнинг қўлидаги магнитофонни юқиб олдию эллаганга русчадаб гапир бошлади.

—Не ко-ро-шо! Не ко-ро-шо, сэр!

Унинг сўзи аначанига чўзилди шекли. Олди Соттеев кўзларида «кувон» ёшлари билан жавдирар қаради-да, «Қис-қароқ қилишининг иложи йўқми» деган маънода нимадир деди. Прокурор асло иложи йўқлигини ашвёйи далиллар билан исботлаб берди.

Йиғилиш охирида ОБХСС ижрочилари ўз хуналарини намойиш қилдилар.

Езувчилар союзи консультантлари ёрдамида шеърлар эгаларига қайтариб берилди.

Шеър ўғирисини туттишда яраланган назоратчи ишчи ёзилган ручка билан мукофотланди.

—Қўлни ташлаш, иш битди! Мустафоевга ҳозир беш юзони тутқақдим, янги машинанинг биттиси менга тегадиган бўлди.

Пулатовнинг миёсига бир ноҳуш фидр ўрилди-ю, дили хуфтон бўлди: янги машина саноқин, уларнинг биттиси навобат бўйича ўзига тегиши керак эди. Турднали худди ўшани «сотиб олган» бўлмасин?

Ҳа, худди шундай бўлиб чиқди. Пулатовга тегишли машинани бйрлашма комиссиясининг 1981 йил 3 де-кабрыдан протоколга биноан Турднали Мирзақуллов ми-ниб кетди. Комиссиянинг ра-иси С. Мустафоев эди...

Афсуски, Тошкент область трансекспедиция бирлашма-сида бундай воқеа тасодиф ёки ягона эмас, у анча ил-гари бошланган ва илди-отиб келаятган эди. Янги машина учун енг учинда пул олаётганлар орасида — ама-ли жиҳатидан Мустафоевдан катта ва кичиклар ҳам бор эди. Чиллаки чиллакини кў-на шунга ўхшаш қаллоблик-ларнинг илдиғига ботла ур-ган. Бирок, порахўрликни-нинг бу илдиғига ботла урил-са, нафиги илдиғидан кў-риб авж олиб кетаётгани ки-шини ташвишлантиради. Де-мак, ҳам курашаётган бўл-сак, кўпроқ ва кескинроқ ку-рашиш зарур.

Константин Алексеевич ҳам бирлашма бошлиғи билан ош-қатик бўлиб олгани-дан кейин кучлини кенг ёйиб ҳаракат қилаверган. Энг натта хўжайин билан я-хши бўлганидан кейин ки-шини муштунини «ишит» дер-эди. Мана шундай кайфият-га берилган К. Ким кўзбўй-и

ми? Менинг бир гапдан қо-лишимиз кўзи етган мутта-ҳам сотувчи ҳатт пуллар-дан уриб қолди. Қўшим-нинг арзанда ўғил бола-ларига кўч бермади. Хот-иним гах деса, қафтига қўн-ди-ради. Бошлиқнинг айтгани айтган.

Ана шунчақа гаплар. Нима бўлганда ҳам асло бир гапдан қолманг экан. Қолдингизми, ҳолингизга вой...

Ҳафиз ФАИЗИЕВ

ТУРИНГ, СУД КЕЛЯТИ

Порахўрлик! Нега баъзида ҳеч нарсамга зориқмаган, моддий жиҳатдан муҳтож бўлмаган кишилар ҳам жа-мииятимиз ахлоқий нормаларига ёт бўлган бу дар-жа бедогага мубтало бўладилар? Бу ёмон яллатнинг илдиғлари қарсда? Автор бир коллективдаги порахўр-лик миқсотида ана шу ҳақда мушоҳада юритади.

ТУРДИАЛИ ёнига беш юз сўмини солиб, касбдо-ши Отаназар билан Тош-кентга йўл олди. Турднали ҳамроҳи билан сўхбатлашиб кетяпти-ю, хаёли ҳали мойи артилмаган ян-янги «ГАЗ-52» юк машинасида.

Машинанинг янғиси ахши-да! Ялтиратиб артасуну гу-влятиб миниб кетаверасан. Эскиси-чи? Бир кун ми-санг, уч кун ремонт.

Оққўрғон район транспорт инспекцияси агентлигининг шофёри Турднали Мирзақу-лов шундай ширин хаяллар оғушида эди. Тўғри, беш юз сўм бекордан бекорга биров-нинг чўнтагига ўтиб кетиши ачинарли, ахир уни пешона-тери билан топган, маошлар-ридан чегириб йиққан. Ик-кинчи томондан, у эски шо-фёр эмасми, янги машина ми-ниш иштиёқи бошқа ҳамма туйғулардан устун келади. Жўмладан, пора беришдан ижирганиши туйғусидан ҳам. Ахир у шундай қилмаса, аниқроғи — кеча Мустафо-ев очқ-ойдин сўраган 500 сўми бекор, қачон янги машина олиши номуаъдум.

Улар Тошкент область транспорт инспекцияси бир-лашмасига кириб келишди. Ховлида бирлашма эксплуатация бўлимининг бошлиғи Селмер Мустафоев билан са-лом-алик қилгач, Турднали Отаназарга «кўчага чиқиб-тур», дегандай ишора қил-ди. У кетгач, Селмер Темир-каевичга юзланди:

—Олиб келдим.

—Бўпти, кўчада кутиб-тур. —деди у гапни қисқа қилиб.

Селмер Темиркаевич кўп куттирмай сариқ «Жигули»-сини миниб чиқди. Турднали машинага кириб, унинг ёнига ўтирди ва пулни узат-ди.

—Бўпти, —деди бир си-қим пулни олган Селмер Те-миркаевич қисқа қилиб, —боравер.

Турднали машинадан пастга тушиши билан «Йи-гули» беш юз сўмдан қанот-чиқаргандек учиб кетди.

Турднали нарироқда ўзи-ни кутиб турган Отаназар Пулатовнинг олдида қувониб келди.

—Қўлни ташлаш, иш бит-ди! Мустафоевга ҳозир беш юзони тутқақдим, янги маши-нанинг биттиси менга тега-диган бўлди.

Пулатовнинг миёсига бир ноҳуш фидр ўрилди-ю, дили хуфтон бўлди: янги машина саноқин, уларнинг биттиси навобат бўйича ўзига тегиши керак эди. Турднали худди ўшани «сотиб олган» бўлма-син?

Ҳа, худди шундай бўлиб чиқди. Пулатовга тегишли машинани бйрлашма комис-сиясининг 1981 йил 3 де-кабрыдан протоколга биноан Турднали Мирзақуллов ми-ниб кетди. Комиссиянинг ра-иси С. Мустафоев эди...

Афсуски, Тошкент область трансекспедиция бирлашма-сида бундай воқеа тасодиф ёки ягона эмас, у анча ил-гари бошланган ва илди-отиб келаятган эди. Янги машина учун енг учинда пул олаётганлар орасида — ама-ли жиҳатидан Мустафоевдан катта ва кичиклар ҳам бор эди. Чиллаки чиллакини кў-на шунга ўхшаш қаллоблик-ларнинг илдиғига ботла ур-ган. Бирок, порахўрликни-нинг бу илдиғига ботла урил-са, нафиги илдиғидан кў-риб авж олиб кетаётгани ки-шини ташвишлантиради. Де-мак, ҳам курашаётган бўл-сак, кўпроқ ва кескинроқ ку-рашиш зарур.

Константин Алексеевич ҳам бирлашма бошлиғи билан ош-қатик бўлиб олгани-дан кейин кучлини кенг ёйиб ҳаракат қилаверган. Энг натта хўжайин билан я-хши бўлганидан кейин ки-шини муштунини «ишит» дер-эди. Мана шундай кайфият-га берилган К. Ким кўзбўй-и

ми? Менинг бир гапдан қо-лишимиз кўзи етган мутта-ҳам сотувчи ҳатт пуллар-дан уриб қолди. Қўшим-нинг арзанда ўғил бола-ларига кўч бермади. Хот-иним гах деса, қафтига қўн-ди-ради. Бошлиқнинг айтгани айтган.

Ана шунчақа гаплар. Нима бўлганда ҳам асло бир гапдан қолманг экан. Қолдингизми, ҳолингизга вой...

Ҳафиз ФАИЗИЕВ

Порахўрлик! Нега баъзида ҳеч нарсамга зориқмаган, моддий жиҳатдан муҳтож бўлмаган кишилар ҳам жа-мииятимиз ахлоқий нормаларига ёт бўлган бу дар-жа бедогага мубтало бўладилар? Бу ёмон яллатнинг илдиғлари қарсда? Автор бир коллективдаги порахўр-лик миқсотида ана шу ҳақда мушоҳада юритади.

ТУРДИАЛИ ёнига беш юз сўмини солиб, касбдо-ши Отаназар билан Тош-кентга йўл олди. Турднали ҳамроҳи билан сўхбатлашиб кетяпти-ю, хаёли ҳали мойи артилмаган ян-янги «ГАЗ-52» юк машинасида.

Машинанинг янғиси ахши-да! Ялтиратиб артасуну гу-влятиб миниб кетаверасан. Эскиси-чи? Бир кун ми-санг, уч кун ремонт.

Оққўрғон район транспорт инспекцияси агентлигининг шофёри Турднали Мирзақу-лов шундай ширин хаяллар оғушида эди. Тўғри, беш юз сўм бекордан бекорга биров-нинг чўнтагига ўтиб кетиши ачинарли, ахир уни пешона-тери билан топган, маошлар-ридан чегириб йиққан. Ик-кинчи томондан, у эски шо-фёр эмасми, янги машина ми-ниш иштиёқи бошқа ҳамма туйғулардан устун келади. Жўмладан, пора беришдан ижирганиши туйғусидан ҳам. Ахир у шундай қилмаса, аниқроғи — кеча Мустафо-ев очқ-ойдин сўраган 500 сўми бекор, қачон янги машина олиши номуаъдум.

Улар Тошкент область транспорт инспекцияси бир-лашмасига кириб келишди. Ховлида бирлашма эксплуатация бўлимининг бошлиғи Селмер Мустафоев билан са-лом-алик қилгач, Турднали Отаназарга «кўчага чиқиб-тур», дегандай ишора қил-ди. У кетгач, Селмер Темир-каевичга юзланди:

—Олиб келдим.

—Бўпти, кўчада кутиб-тур. —деди у гапни қисқа қилиб.

Селмер Темиркаевич кўп куттирмай сариқ «Жигули»-сини миниб чиқди. Турднали машинага кириб, унинг ёнига ўтирди ва пулни узат-ди.

—Бўпти, —деди бир си-қим пулни олган Селмер Те-миркаевич қисқа қилиб, —боравер.

Турднали нарироқда ўзи-ни кутиб турган Отаназар Пулатовнинг олдида қувониб келди.

—Қўлни ташлаш, иш бит-ди! Мустафоевга ҳозир беш юзони тутқақдим, янги маши-нанинг биттиси менга тега-диган бўлди.

Пулатовнинг миёсига бир ноҳуш фидр ўрилди-ю, дили хуфтон бўлди: янги машина саноқин, уларнинг биттиси навобат бўйича ўзига тегиши керак эди. Турднали худди ўшани «сотиб олган» бўлма-син?

Ҳа, худди шундай бўлиб чиқди. Пулатовга тегишли машинани бйрлашма комис-сиясининг 1981 йил 3 де-кабрыдан протоколга биноан Турднали Мирзақуллов ми-ниб кетди. Комиссиянинг ра-иси С. Мустафоев эди...

Афсуски, Тошкент область трансекспедиция бирлашма-сида бундай воқеа тасодиф ёки ягона эмас, у анча ил-гари бошланган ва илди-отиб келаятган эди. Янги машина учун енг учинда пул олаётганлар орасида — ама-ли жиҳатидан Мустафоевдан катта ва кичиклар ҳам бор эди. Чиллаки чиллакини кў-на шунга ўхшаш қаллоблик-ларнинг илдиғига ботла ур-ган. Бирок, порахўрликни-нинг бу илдиғига ботла урил-са, нафиги илдиғидан кў-риб авж олиб кетаётгани ки-шини ташвишлантиради. Де-мак, ҳам курашаётган бўл-сак, кўпроқ ва кескинроқ ку-рашиш зарур.

Константин Алексеевич ҳам бирлашма бошлиғи билан ош-қатик бўлиб олгани-дан кейин кучлини кенг ёйиб ҳаракат қилаверган. Энг натта хўжайин билан я-хши бўлганидан кейин ки-шини муштунини «ишит» дер-эди. Мана шундай кайфият-га берилган К. Ким кўзбўй-и

ми? Менинг бир гапдан қо-лишимиз кўзи етган мутта-ҳам сотувчи ҳатт пуллар-дан уриб қолди. Қўшим-нинг арзанда ўғил бола-ларига кўч бермади. Хот-иним гах деса, қафтига қўн-ди-ради. Бошлиқнинг айтгани айтган.

Ана шунчақа гаплар. Нима бўлганда ҳам асло бир гапдан қолманг экан. Қолдингизми, ҳолингизга вой...

Ҳафиз ФАИЗИЕВ

Порахўрлик! Нега баъзида ҳеч нарсамга зориқмаган, моддий жиҳатдан муҳтож бўлмаган кишилар ҳам жа-мииятимиз ахлоқий нормаларига ёт бўлган бу дар-жа бедогага мубтало бўладилар? Бу ёмон яллатнинг илдиғлари қарсда? Автор бир коллективдаги порахўр-лик миқсотида ана шу ҳақда мушоҳада юритади.

ТУРДИАЛИ ёнига беш юз сўмини солиб, касбдо-ши Отаназар билан Тош-кентга йўл олди. Турднали ҳамроҳи билан сўхбатлашиб кетяпти-ю, хаёли ҳали мойи артилмаган ян-янги «ГАЗ-52» юк машинасида.

Машинанинг янғиси ахши-да! Ялтиратиб артасуну гу-влятиб миниб кетаверасан. Эскиси-чи? Бир кун ми-санг, уч кун ремонт.

Оққўрғон район транспорт инспекцияси агентлигининг шофёри Турднали Мирзақу-лов шундай ширин хаяллар оғушида эди. Тўғри, беш юз сўм бекордан бекорга биров-нинг чўнтагига ўтиб кетиши ачинарли, ахир уни пешона-тери билан топган, маошлар-ридан чегириб йиққан. Ик-кинчи томондан, у эски шо-фёр эмасми, янги машина ми-ниш иштиёқи бошқа ҳамма туйғулардан устун келади. Жўмладан, пора беришдан ижирганиши туйғусидан ҳам. Ахир у шундай қилмаса, аниқроғи — кеча Мустафо-ев очқ-ойдин сўраган 500 сўми бекор, қачон янги машина олиши номуаъдум.